სალიტერატურო და სამეცნიერო ნახატებიანი გაზეთი გამოდის ყოველ კვირა დღეს

№ 23 მაისი 26 1896 წ. № 23



შინაარსი: განცხადება.—სხვა-და-სხვა ამბავი.—დიბა ხოგლეს ს ადგილ: დიბა ბოგ-ბრომსლი და მ. ხი ახლო-მახლო ადგილებ, სტატისტ.სა.—სვანეთის ძველ წერილ, მიაშენა.—სიბრძნე სოლომონისა (ლექვნდი) დ. თომაშვილისა.—ადამიანთა სახელ ს ისტორიიდან.—წერილებანი.—ამინაკვენი, ლექნი ი. ეკლოშვილისა.—ნუში, მოთხრობა ვ. ბარნოვ.სა.—ქალაქის გაზეთების განცხადება.—



კბილის ექიმი

ვ. ი. ჭიჭინაძე

20 ივნისიდან მიიღებს ავათმყოფებს ახალ სადგომში. ნიკოლოლოზის ქუჩა, ე. საგინაშვილის სახლი, № 21, სადაც „ივერიის“ რედაქციაა.


უმაღლესი მანიფესტი „კეალის“ შემდეგ ნომერში დაიბეჭდება.

## სხვა-და-სხვა ამბები.

ეროვაგონებთ ჩვენ მკითხველებს, რომ დღეს 26 მაისს არის დანიშნული „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ სასარგებლოთ ლატარია-ალეგრი, მუშტაიდის ბაღში, რომელიც უამინდობის გამო წარსულ კვირას ვერ მოხდა.

* * *

ქ. გორი. საშინელი წყალ-დიდობაა. სახელმწიფო ბაღი, გორის ერთად ერთი სასიამოვნო—გასართობი ადგილი ნახეეარზე მეტი მოგლიეჯა, საზაფხულო კლუბი წაიღო, ხიდს ბურჯი გამოაცალა, რის გამო მასზე ეტლების მიმოსელა შეჩერებულია ხიდზე გასელა ხალხისათვისაც კი საშიშია, რის გამო თითო-თითოს ლა უშვებენ.

* * *

19 მაისს დასასფლაეეს არქიმანდრიტი „ამბრასი“, მრავალი ხალხის, მთელი გორის სამოქალაქოების და

არქ. ლეონიდის თანდასწრებით. მიცალებული რკინის გზის სადგურიდან, წასვენებულ იქმნა და დაკრძალულ ᲒორიᲒორის ძველ მონასტერში. გალობდენ თბილისის სასულიერო სემინარის მოსწავლენი. სიტყვა წარმოთქვა ზ. ედილაშვილმა.

* * *

თფილისის მიხეილის სამოქალაქო ფერშლ ის სასწავლებელში ᲒეᲯᲛᲘᲜᲔᲑᲘ დასრულდა 11-ს მაისს და წლიური აქტი ᲰᲭᲔᲜᲣᲐᲜ 22-ს. სასწავლებელი დამთავრა სულ ᲪᲐᲛᲔᲑᲐ ᲧᲐᲨᲬᲘᲚᲛᲐ, ᲐᲛᲐᲗ ᲨᲠᲘᲡ ᲨᲔᲝᲓᲔᲚ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘᲡ. პირველი ხარისხით დაამთავრეს სწავლა სამმა: ლ. ᲒᲣᲠᲒᲔᲜᲘᲫᲔ, ნ. ᲮᲐᲠᲗᲐᲕᲐ, და კ. ᲯᲔᲚᲐᲫᲔ; მეორე ხარისხით: ი. ᲛᲐᲡᲮᲐᲠᲨᲕᲘᲚᲘ, დ. ᲗᲣᲠᲣᲛᲫᲔ, ა. ᲑᲣᲠᲯᲣᲜᲐᲫᲔ და დ. ᲠᲘᲜᲘᲫᲔ.

---

## დაბა-სოფლების აღწერა.

### დაბა ᲑᲝᲩᲘ ᲞᲠᲝᲛᲘᲡᲚᲘᲡ და მისი ახლო-მახლო ᲐᲓᲒᲘᲚᲔᲑᲘ.

ᲙᲣᲘᲑᲘᲨᲔᲕᲘᲡ სადგურიდან რომ ᲬᲐᲒᲔᲓᲐᲜᲫᲔᲗ სამხრეთ-აღმოსავლეთით და განვლილთ 75 ᲔᲠᲜᲘᲡ, მიხეალთ დაბა ᲑᲝᲩᲘ ᲞᲠᲝᲛᲘᲡᲚᲘᲡ, რომელიც ᲨᲣᲐ ᲒᲣᲚᲘ ᲐᲚᲐᲒᲐᲜ თფილის ᲛᲪᲮᲔᲗᲘᲡᲐᲛᲓᲔ. თუმცა თფილის ᲭᲔᲠᲐ ᲬᲐᲠᲛᲝᲜᲘᲡ მთელ მდინარე მტკვარზე, მაგრამ უმთავრეს ალაგთ თფილის-ᲛᲪᲮᲔᲗᲘᲡᲐᲛᲓᲔ ᲛᲢᲙᲕᲐᲠᲘ, დაწყებული მდინარე არაქსის შესართავიდან ᲔᲓᲔᲠᲘᲗ კასპის ᲬᲔᲠᲐᲛდე. აი ამ ალაგზე, რომელიც თითქმის ორას ᲔᲠᲜᲘᲡᲐ ᲒᲐᲜᲘᲐᲠᲔᲑᲣᲚᲘ, მუშაობს ᲐᲣᲠᲩᲔᲚᲘᲡᲔᲜᲘ ხალხი. მდინარე მტკვარი არაქსის შესართავიდან ᲬᲘᲓᲔᲒᲐᲜᲘᲡ სახელმწიფო კუთვნილებას, რომელიც ახლა კერძო პირებზეა გაცემული იჯარით. წინეთ მისი სარᲒებლობისათვის არაᲒითარ გადასახადს არ იხდიდენ. იმ ნეტარსსენებულ დროსა, როგორც მიამბო ერთმა მოხუცებულმა თათარმა, თფილს ᲧᲔᲚᲘ ადგილᲛᲠᲩᲘᲚᲘ მოსახლე თავისუფლათ იᲪᲘᲠᲔდა ᲛᲝᲭᲐᲠᲑᲔᲑᲣᲚᲘ იაფ-ფასათ ყიდდა. ახლა კი ეს ᲛᲮᲐᲠᲔ სულ სხვა სურათს ᲬᲐᲠᲛᲝᲜᲐᲒᲔᲡ. ადგილობრივ მკვიდრთა ნაცვლათ აქ გაბატონებულან უცხოელები, რასაკვირველია, კაპიტალის პატრონები, რომლებიც პირველებს ამუშავებენ და მათ შრომის ნაყოფს თვითონ იღებენ ᲯᲘᲑᲔᲨᲘ. რა მიზეზს მოუხდენია ასეთი ძირითადი ცვლილება თფილის ᲬᲐᲠᲛᲝᲑᲐᲨᲘ? ᲩᲕᲔᲜ ᲐᲠᲩᲘᲜᲝ, ეს ცვლილება მოუხდენია ორ ახლათ დამდებულ პირობას: ერთი მხრით, მდინარე მტკვრის მისაკუთრებას სახელმწიფოსაგან ამის გამო დაიᲯᲐᲠᲐᲚᲓᲠᲔᲑᲐს და მეორე მხრით, ᲒᲖᲘᲡᲘᲗ გზისსას უმთავრესს ᲑᲐᲖᲠᲘᲡᲐᲙᲔᲜ. ათასი თუმᲪᲘᲗᲘᲡ იჯარის გადახდა სად შეუძლია ღატაკ ალაგობრივ მᲪᲮᲝᲠᲔᲑᲡ ან—და როგორ შეიძლებს იგი დამუშაოს თფილი უმთავრესს ᲑᲐᲖᲠᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ისე, რომ გზაზე არ გაᲩᲣᲥᲓᲔᲡ,—ᲐᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ საᲭᲘᲠᲝ დიდი კაპიტალი. აი, სწორეთ ესაა მიზეზი, რომ პირველნი ღატაკ მᲬᲐᲠᲛᲝᲑᲔᲚᲜᲘ, რომელიც მარტო თავისთვის იᲫᲘᲠᲔდა თფილს და არა ᲑᲐᲖᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ უᲛᲝᲛᲬᲘᲚᲝ ᲓᲐᲚᲘ მᲬᲐᲠᲛᲝᲑᲔᲚᲜᲘ ანუ კაპიტალისტᲜᲘ. ᲐᲮᲚᲘᲓᲐᲜ აქ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘᲡ ფითოეᲑᲘᲡ და ᲘᲡᲢᲐᲛᲑᲣᲚᲘᲗᲐ კამპანᲔᲑᲘᲡა, აგრეთვე ᲮᲣᲜᲐᲜ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲜᲘᲡ კერძო ფულიანი კაᲪᲘᲡ, მაგ. ᲛᲘᲥᲔᲚᲘᲫᲔᲚᲘ, მᲘᲚᲘᲜᲐᲜ, ᲞᲐᲜᲘᲜᲘ, ᲔᲓᲔᲠᲐ, ᲪᲘᲢᲝᲗᲩᲘᲪᲔᲚᲘ, ᲭᲐᲚᲘᲫᲔ და სხვანი. აქ მუშაობს ᲐᲮᲚᲐ ᲤᲣᲚᲘ მილიონᲝᲜᲘᲡᲐᲜ, ᲯᲘᲠᲘ მარტო ᲮᲐᲜᲘᲜᲐ ᲚᲘᲥᲕᲘᲚᲘᲡ მეᲭᲐᲠᲑᲔᲜᲝᲒᲐᲜ 500 მილიონᲘᲡᲐᲛდე ᲐᲯᲐᲠᲘᲡ. მარტო ერთი ფითოეᲑᲘᲡ კამპანია იᲮᲓᲘᲡ წლიურᲐᲓ 700,000 მანეთს. ᲮᲐᲮᲘᲜᲐ ᲧᲔᲚᲘ-ᲧᲔᲚᲐ უმატებს მტკვარს იᲯᲐᲠᲘᲡ, ამისდა მიხეᲓᲐᲛ მᲝᲭᲣᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ რასაკვირველია, თეᲘᲗ ფასი ნაᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘᲡა, ᲔᲒ. ი. თეᲘᲗᲘ-ᲮᲘᲜᲘᲚᲘᲡᲚᲘᲡ. ᲔᲠᲗᲘᲗᲣᲚᲐᲗ ნაᲧᲝᲤᲘ ᲤᲣᲗᲘᲗ ᲮᲘᲜᲘᲚᲘᲡᲚᲘᲡ ფასობს 35—40 მანეთამდე, წᲘᲜᲐᲗ კი 3—4 მანეთᲗᲐᲜᲐᲪ არ ფასობდა. დღᲔᲡ და ᲬᲣᲠᲒᲘᲠᲘᲗᲘ ახლა ფასობს 7—8 მანეთამდე, ᲣᲬᲘᲜ კი 2 მანეთᲗᲐᲜᲐᲪ არ ფასობდა. იჯარის გარდა თეᲘᲗ-ᲮᲘᲜᲘᲚᲘᲡᲚᲘᲡ ფასი აწია აგრეთვე ᲑᲐᲖᲠᲘᲡ გზისᲜᲐᲛ. სალიანის ᲮᲘᲜᲘᲚᲘᲡᲚᲘᲡ-თეᲘᲗᲘᲡ მომᲪᲘᲗᲣᲚᲘ ნაწილათ მიდის ასტრახანით მიდა-რუსეთსა და ᲔᲕᲠᲝᲞᲐᲨᲘ, სადაც ის იყიდება „ასტრახანის ᲮᲘᲜᲘᲚᲘᲡᲐ და თეᲘᲗᲘს“ სახელᲬᲝᲓᲒᲘᲗᲘ. რუსეთის ᲔᲕᲐᲠᲗᲐ ᲫᲚᲘᲐᲠ ᲔᲢᲐᲠᲔᲑᲘᲡᲐᲜ სალიანის ᲮᲘᲜᲘᲚᲘᲡᲚᲘᲡ-თეᲘᲗᲘᲡ და ორისა და სამის წლᲘᲡ ᲐᲯᲠᲝ ᲙᲘᲗᲮᲕᲘᲗ ᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘᲡ მეᲗᲔᲒᲠᲔᲑᲘᲗᲐᲜ; —ᲐᲛᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ, რუსეთსა და ᲔᲕᲠᲝᲞᲐᲨᲘ დიდი ᲒᲐᲜᲐᲯᲐᲠᲘ ᲰᲭᲜᲘᲜᲐ კიᲠᲯᲘᲐᲜᲘᲡ ᲮᲘᲜᲘᲚᲘᲡ-თეᲘᲗᲘᲡ. ᲑᲐᲭᲛᲐᲚᲘ სალიანᲘᲡᲐᲜᲐᲛდე კერძოᲨᲘ ᲝᲠᲛᲝᲒᲘᲗ მიდის ᲒᲔᲛᲘ, რომᲚᲘᲪ მიᲗᲮᲘᲓᲔᲑᲐ თითᲥᲛᲘᲡ მთელ დამᲣᲨᲐᲕᲔᲑᲣᲚᲘ თეᲘᲗ-ᲮᲘᲜᲘᲚᲘᲡᲐᲡ ᲑᲐᲭᲛᲘᲡᲙᲔᲜ, ᲮᲝᲚᲛ აქᲔᲓᲐᲜ ასტრახანს და მᲘᲠᲔ ᲒᲠᲔᲓ ᲑᲐᲖᲠᲘᲡ (სალიანᲔᲑᲘᲡ ᲑᲐᲭᲛᲘᲡᲛᲓᲔ 23 ᲔᲠᲜᲘᲡა). უმთავრეს ᲞᲔᲜᲘᲡᲐᲗᲐ თეᲘᲗᲘᲡ-ᲭᲘᲠᲐ—დამᲣᲨᲐᲕᲔᲑᲘᲡა ᲐᲠᲘᲡ: ᲯᲣᲜᲯᲐᲜᲘ, ᲜᲘᲙᲝᲚᲐᲔᲕᲯᲐ, ᲜᲝᲠᲐᲨᲕᲘᲚᲘ, ᲑᲐᲭᲘ-ᲐᲠᲛᲘᲜᲘᲡᲐ, ᲑᲐᲜᲘᲙᲘ, ᲙᲣᲚᲢᲣᲩᲘ, ᲙᲣᲠᲩᲘᲜᲘᲡᲐᲜ და სხვ. აქ ᲒᲐᲣᲨᲕᲔᲑᲘᲐᲗ კაᲠᲗᲝᲤᲚᲘᲡᲔᲑᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘᲡᲐᲜ და ᲐᲣᲠᲩᲔᲚᲘᲡᲔᲜᲘ ამუშᲐᲕᲔᲑᲣᲚᲘ ᲛᲣᲨᲐᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲨᲔᲓᲔᲒᲘᲐ ᲛᲘᲚᲘᲝᲜᲘᲡᲐᲜ.

ᲙᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲘᲡᲢᲐᲗ და ᲛᲣᲨᲐᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲨᲔᲓᲔᲒᲘᲐ ᲛᲝᲛᲓᲘᲜᲐᲠᲔᲑᲡ ᲡᲣᲤᲘᲗᲔ: ა) მᲔᲥᲐᲠᲜᲔᲑᲘ ᲬᲚᲘᲣᲠᲘᲗ ᲐᲠ ᲗᲕᲘᲗᲝᲠᲘᲗ ᲥᲘᲠᲘᲐᲜᲘᲡ მᲔᲛᲐᲯᲐᲠᲣᲚᲘ ᲓᲐ სხვა მუშᲐ ᲮᲐᲚᲚᲘ, ᲐᲫᲚᲔᲑᲡ ᲘᲛᲘᲗᲘ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲡᲐᲣᲗᲐᲠᲘ ᲘᲐᲠᲐᲕᲔᲚᲘ; ᲜᲐᲮᲘᲠᲐᲒᲔᲑᲘ ᲛᲣᲨᲘᲡ ᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲘᲡ მᲝᲚᲛᲘᲗ ᲛᲔᲥᲐᲠᲜᲘᲡ საკუთრᲔᲑᲐა; Ბ) თავისუფალი მᲔᲛᲐᲯᲐᲠᲘ, რომᲚᲘᲪ ᲨᲔᲠᲩᲘᲜᲐ საᲭᲘᲠᲝ თეᲘᲗᲘᲡ ᲘᲐᲠᲐᲕᲔᲚᲘ, თავის ᲮᲐᲠᲯᲘᲗ

ᲛᲝᲜᲐᲛᲔᲑᲘ

ᲠᲝᲜᲐᲛᲔᲑᲘ მუშებს და დაკბილილ თევზს ჰყიდის მეკარხნეზეს; გ) მეკარხნე აძლევს ფულს მებადურს თევზაჭერეველთან, ხოლო უკანასკნელმა უნდა მთელი ფული დაკბილილი თევზი მიჰყიდოს იმავე მეკარხნეს. ᲛᲔᲠᲕᲔ ᲬᲡᲚᲘ აქედან, რომ თევზის მრეწველობის ბოჟი-პრომისლის მიდამოებში მოღლილ კაპიტალისტური ფორმა წარმოებისა. ყველაზე მსხვილ მწარმოებლად აქ ითვლება ფეოდოციეს კაშანინა, რომელსაც ᲛᲝᲗᲮᲝᲕᲜᲘᲡ საწყობი თევზისა ჰქონია ამ ოთხი-ხუთის ᲬᲚᲘᲡ წინეთ ᲑᲝᲩᲘ-ᲞᲠᲝᲛᲘᲡᲚᲘᲡᲐᲨᲘ, ხოლო ახლა გადუᲬᲧᲘᲜᲐ ᲑᲐᲜᲬᲧᲘᲜᲐ, რომელიც ᲑᲝᲩᲘ-ᲞᲠᲝᲛᲘᲡᲚᲘᲠᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲓᲐᲛᲝᲔᲑᲘᲡᲐᲨᲘ ᲛᲝᲓᲘᲡ ᲠᲝᲜᲐᲛᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲜᲐᲛᲓᲔᲠ

## სვანეთის მაცვე წყალი.

ეუთაისის გუბერნიაში განთქმული რაჭის მტკვე წყალი. ყოველ წლობით დიდ-ძალი ხალხი, აეთმოფფი და კარგად მყოფიც, მიდ-მგზავრება იქ და ეშეიათია ისეთი კაცი, რომელსაც არ გაეგონოს ამ წყალზე რამე. პირ-იქით ძალიან მცირეა იმათი რიცხეი, რომელმაც იცის სვანეთის მტკვე წყლის არსებობაზე და კიდეე უფრო ეოტაა, ენნე იქ ყოფილა. ამისთვის ნამეტანი არ იქნება ორიოდე სიტყვა მოეახსენო მკითხველს, იქნება მოგაეალში მტკვე წყალი დაჭირდეს და ეს მცირე ცნობები რამდენ გამოიყენონს.

მტკვე წყალი არის ქვემო სვანეთში, ლაშხეთის საზოგადოებაში. მგზავრს შეეძლია ჩაეიდეს იქ ცაგერიდან ორი ბრნეთ: ერთი, შემოსაალეენი უფრო სწორი, სიგრძით არის, როგორც ამბობენ, 50—54 ეერსი, მეორე კი, უფრო ალმართ-დალმართი, ასე 38 ეერსამდე. პირველი გზით მიმეალი მგზავრი, როდესაც შეეი ს. საშაშში, უნდა ეაყეეს ნაძენარით დაბურული მთის ფერდოს. მგზავრი მიდის და თან ფიქრობს: გზა დაეკარგე, აქეთ არ უნდა წამოესულიყაეო. მაგრამ გაიელის თუ არა ერთი ან ორი ეერსის მანძილს, მას თეალწინ ეშლება მინდორი, რომლის ნახეკარიც შეადგენს სათიბს და ცალეე გადალობილია, ხოლო მეორე ნახეკარში არის მტკვე წყალი და მომსალეელთათეის სახლები. ამ ალაგს ჰქეია მუაში ან მოაში. პირველთან კაცსე (სანამ არ მიეე და არ დაბინავდება) ახდენს საუკეთეო შთაბეჭდილებას. ასეც უნდა იყოს; კაცი დგას და ტკბება შეენერი ჰაერის სუნთქეით და სხეა-და-სხეა სურათების ცქერით: ერთი მხრით თეალ-უწედენელი ნაძეის ხეები, რომელიც ფარავს მთელ ჯერის მთის ფერდოს (ასე ქვია იმ მთას, რომელზედაც მტკვე წყალია), აქედანეე მოჩანან ახლოიელ სერებზე გაეშიფული სოფლები, მათი ხშირ-ხშირი კოშკებით და პატარ-პატარა ეკლესიებით, რომელთა შორის ბეერი შესანიშნაეია ძვირფასი ძველი ხატებით და მათზე ხალხის თქმულებით. ამ სერებთან ამაღლებული არიან უფრო მაღალი მთები, რომელთა წეერობებიც აჭრელებულია აქა იქ თოვლით. უმაღლესი წეეროები კი ერთიანათ დფაარულია თოვლით. ბეერ რამე კარგ სურათებს ხედავს კაცი მუაშიდან, მაგრამ მათი სრულებით აწერა ცოტა არ იყოს, ძნელია არა პოეტისთვის და რადგანაც თქეენი უმორჩილეენი ეუანასაკენელთა რიცხეში არ ეურეეია, ამის თვის თავს ვანებებ არე-მარის და მისგან მიღებულ შთაბეჭდილებაზე ლაპარაკს. საეიროა თეით მკითხველმა ნახოს ის არე-მარე და ისიამოვნოს იმის მზერით; მაშინ ის, უეჭველია, ჩეენთან ერთათ იტყვის: ბუნებას ყოველი თავისი ძალონე უხმარია, რომ მუაში ყოფილიყო პირველ საგანარაკო ალაგათ.

ამბობენ, ამ წყლებზე ხალხი დადის შეიდ-რაც წელიწადიათ. ყველას, ვინც კი ამას გაიგონებს, სრული უფლება აქეს იკითხოს: ამ დროის განმავლობაში გაუკეთებიათ რამე, რომ მუაშეს (ასე ეძახიან იმას, ვინც მტკვე წყალზე მიდის) შეეძლოს იცხოროს ისე, რომ საჭმელი შოეისთეის ძალიან არ შეუხდეს; ჭონდეს ისეთი სახლი, რომ ქარის დროს იმაში მდგომს ქეალი არ დადგეს და წეიმის დროს ქეეშ-საგები არ დაუსველდესო? სამწუხაროთ, ყველა ამას მოკლებულია მოაშე. წახდენით კი, მკითხველო, ცოტა არ წუხდენიათ. მაგალითის მოგახსენებთ: ჩენენი ის ადგილი, საიდანაც მტკვე წყალი ამოჩუქნეენ ხებს, ყოფილა დაფარული დიდი სიბი ქვეთ, რომელსაც ჭონნია სიგრძე-სიგანით რამოდენიმე ალი. ეს ლაც ვაფბატონს მეცენერება მოუთეისებია, უფიქრია, თუ ამ ქვას ამ არე-მარეს მოეაშორებ უთოოთ წყალი ვიეეშეკოდესდა და ამით მეც პირველი ხარისხის მეცენერთა შორის მექნება ალაგია. ამ სურეელით აღეფრენილს მოხელეს თავისი ახრი სისრულეენი მოეყანანია. ამისთვის საჭირო იყო მისგან მამასახლისისაგან მიმართეული სიტყეენი: „ფიცხლავ ასარულე". ეს კი „ფიცხლავ" დაუტეხნათ, მაგრამ მეკეე წყალი, თუ სრულიათ არა, შესაძრნეეათ გაფუტებულია. ეს მოხელე მისთვის, რომ მტკვე წყლის ახლო რამდენსამე ალაგას არის წყარონები, რომლების წყალიც თავისებურ ერთვის მტკვე წყალს. ამის წინააღმდეგ არაეეთარი საშუალება არ მოეხიათ. ბეერი ეზეეენენ მეეშეები. ეისიც ჯერ იყო, სხეა საშუალებს მოკლებული, თხრილი მიინც ამოეღოთ მტკვე წყლის გეეენდით; თხრილში ჩაეიდოდა წყარის წყალი და ამით ის ა�დებოდა მტკვე წყალს. მაგრამ ამათთ: თხეეს ბანამდის არ შეეწყარეს, სანამდის ბანეთს არ დასან�ეენ საჩუქრათ. წარმოიდგენეთ თქეენ იქაური მოხელეების კაცთ-მოყვარეობა, როდესაც იმათ, ბანეთის მაგიერ, მოიფიზოეეს თითო სულზე თითო ახ ზი, რაც შეადგენდა რამდენსამე მანეთს, ამ ეფთ თუ ორი საათის შეშაობისათეის! მერე ეინ ბძანდებიან ეგ ეაფბატონები? ეს გაბლაკან ისინი, რომელთაც ჩაბარებული აქეთ მოაში მისი მტკვე წყლით ბ სახლეთი, ეს გაბლაკეთ ისინი, რომელთთა მოეალეობას შეადგენს მტკვე წყლის არე-მარის, მოაშის ეზოს სუფთათ შენახეა, სახლეების სახფრაეის შეკეთება და სხეა; მაგრამ არაფერს ამას ეს მოხელეები არ აკეთებენ, თავიანთ ჯარმაგრის კი ყოველთვის ლრაზე ბენ. მოაში, უფრო ბოსკეს ჰგავს. ამ მოხელეებს ჭეი

მეკეფლები, ან, როგორც იქ ეძახიან, „ტკაჩოები“. კარგი მეკეფლებია!! ეზოს სისუფთავეს თავი დაეანებოთ, ეიკითხოთ როგორია სახლები? მოაშში არის სულ ოთხი ოთახი, რომლებსაც აქვთ ფიცრის პოლი. კედლები კი ამშენებულია მრგვალ ჭერებისაგან, მაგრამ ისე კარგათ, რომ იმათ შუა პატარა ჩიტი თავეიუფლათ გაძერეტა. თუ ამას ისიც დაუმატეთ, რომ სპურავეკე ისე შეენიერათ არის ნაკეთები, მაშინ მეკითხეკეი ადვილათ წარმოიდგენს, რა მდგომარეობაშია ეკანი ეკნენ ჩქვეკ წყალზე მყოფი ადამიანის დროს. ამ ოთხ ოთახში ყველა ხიმ არ დაეტეკეთ! იქ დადგება ის, ეინც სხვაზე ადრე მოეკ. დანარჩენების ძალიმ რეოგა უფრო გაეჩინებულია, რადგანაც მათ უნდა იცხოვრონ ქოხებში. მეკითხეკეო, არ აჩქარდეთ, არ იფიქროთ, რომ ეგ ქოხები მაინც გაკეთებული დახედეთ მოსხულებს. არ მოგეცეს სიიეკ! აბა რა ეკეთა, გაკეკთონ და მერე, შეიძლება, შინ მდგომნი არ იქნეს! მიდიხართ, ბინას თხოეეულობთ, მოგახსენებენ, მოითმინე, ჩქარა გაკეთდებაო. თქვენ გიკვირთ და კითხულობთ, რაშია საქმე; როდესაც გიპასუხებთ, უნდა დიმორჩილოთ ბედს: დაბრძანდეთ ხეს ქეშ და უცაოდეთ სანამდის თქვენი ბინა გაკეთდებოდეს. ეინიკობაა, საღამოს მოგიხდეთ იქ მისეკა, ნუ ეს უკაკოათ, იმაეე ხის ძირას უნდა მოოსეკენოთ ღამითაც. ბინას ამ ნაირათ აკეთებენ: მოაკეთი ზეკეკ, ღობეკენ ოთხ კედელს (კიდეე კარკი, ეკლს ეს იყო საღოაპეი, რადგანაც მარშანდეული ეკობების ძველი კედლები კიდეე იდგენ) ზეკეკ დადებენ რამდენიმე ჯოკს, შემდეგ კედლებს და ჯოკებს დასეარეეენ ნაძეის პატარა შტოებით. ეკეკ, შეიძლება, დაადგეს ორი ფიცარი — აი თქვენი ეკლოოი, თან შეგაოოებენ ჯიოკს — აი თქვენი სკამი. ბოკრა და ეკთიედა. დაბინავდით ამ სადგომშეკ. ამ ეკეოდეკთ ხარჯოის შოვას, აქაც გაკეირგებული რჩებოთ. სეანმა არაფოის ეკოიდეკ არ იკის. ეკითხებით, რა ეიჩის შენი საკონელი? — მე რა ეიკი, თქვენ უკეკთ არ უნდა იკოოდეთ, გიპასუხებთ ის. — აო, შენი საკონელი შენ უნდა დაოფსო, ეუბნებით თქვენ. — რაც ეკნენებოს, ის მიბოძეთ, გეცმით პასუხათ. თქვენ იძეეეულებეი ხართ, სხეეის საკონელი დაოფსოოთ. სეანი, ეკოეეს ან თქვენ ენ ფასს, უმატებს თან-და-თან, ანამდის ან თქვენ არ დაანებებთ თავს და ან მის ეულმოსაჯერებელ ფასს არ მისცემეთ. რაც უნდა ეკირათ გაეიდოს სეანმა, ის მაინც ფიქრობს: უეთოოთ ეკოამტკეულეს, ჩემი საკონელი მეტი ღირდა, თუ ეკოა, რათ ეყიდდენ ასეო. სწორეთ ეს არის მიზეზი, ეკოამ, თუ თქვენ ნაყიდი ეარიგებებისთანავე არ ეიოდეთ, გამყიდველი შემდეგ კიდეე რამეს მოეუატებს. სეანმა საღამოს გაყიდა პატარა ხბო ოთ მანეთათ, მეორე დილას კი, წამოყეანის დროს, მოითხოეა ხუთი მანეთი. ბოთლი რძე ღირს ეაურნი; შეიძლება, დიდი დამაფიქრონა, იშოოთო ხუთ ეაურათ. მეკაშის მოხეკილებმა ყველაფერი ეს კარგათ იკიანნ, მაგრამ ეერაფერი ვერ მოუფრხეზებიათ, ან არ უფიქრეთო, რომ გაუფდველონ ცხოერება ან მყოფ მოაგარაკეკეთ. მართალია, ეკოლ იქ ამოვიდა ერთი მეკეოკეკ, მაგრამ იმაზე ითქმის: გინდ მგელს შეუჭამიხარ, გინდ მგლის ფერს ძალლსო. მოკალებული ყოველგვარ ზეკამზადებელეობას, ეს მედეკენე ასალებადა პუოს და ხორცეკ იმ ფასათ, როგორსაც მოასურვებდა (3 გირვან. პუოს — 20 კაპ., — ხორცეკ 30—35 კაპ.). ფასზე კიდეე არა თქმენის-რა, რაკეოთ, როგორც გეკიარდეკ, ისე გიღირდესო, ნათქვამია; მაგრამ საქმე ისაა, რომ პური თითქმის ცომი იყო, რა არის, უფრო ბეერი აიწონასო. ამიადეკ ერთხეკ ბოქაულთა, შეჩჩიელეეს იმას ასეი საქმეო. ბოქაულმა უბრძანა: მეორეთ არ გაბედო, თვარა ოქმს შეგიყეენებო. ბოქაული მეორე ღღეს წაეიდა, მეპურემ კი თავი აიშეა, თქეა მეორათოკეკ გიგებედე და მესამეთაკ ოდა ეგანაჯძოა ცომი პურის ვასაღება. ასეთი ცხოერება აქეს მყავე წყალზე მყოფს სეანეთში: თუ იშოოეა საჭმელი, ეუსათოოთ ცომი პურია, თუ არა და სუელ არაეეერი არ იქნებაა. ცხენებს ზამთაოს გზაენინან; პატრონი ფაქრობს, ისინი მაინც დასუქდებანენ. წარმოიდგინეთ თქვენ მოაშეკ განკეეფრება, როდესაც ეს ერთ ღღეს ხედავს თავის ქოხის წინ ცხენებს, ისე გამხდრებს, რომ ჭკონია ერთი თეკე არაფეკი უჭამიათო. ეს კიდეე ცოტაა, ცხენებს ზურგზე ტყავი არ აქეთ. პატრონი გაიგებს, რომ მინი ცხენები იყვენ ინ მთაზე, რომელზედაც გადდის გზა სეანეთიდან ლეჩხუმში, იქ ისინი დაუქერიათ, წაუყეანიათ, უმუშეებითან ღამე დაბრუნებულან დასაპანენებულნი და, რადგანაც ისე მთაზე გარეკა ფაზარებიათ, დაეტოვებიათ მუაშეში. ამას შემდეგ მოაშეს ეზარება ერთი საშუალება: აიბაოგოს დ დაბრუნდეს უკან, ასეკ იქკეეა. მოიხმობს „ტკაჩოებს“ ანეკარშის ჩასაბარებლათ. თუმცა-ლა კარგათ იკის, რაკ უნდა გადაიხადოს, მაგრამ მაინც ეკითხეა: რა გერგებათ? ისინი უპასუხებენ: ამდენი და ამდენია. ეს „ამდენი“ ეუსათოოთ რამდენიმე მანეთითან მეტია იმაზე, რაც იმათ ეერკებათ. მოაშე ეუბნეკა: მე ეიდექი ამდენი დღე, ღღეში ეიღები ათ ეაურს სახლის ქირას, ცხენების სამალოოთ გერგება ეს, რაკ სულ შეადგენს ამდენს. ამის პასუხათ ვაინმის ისეთი ლანძღეა-გინება და ყეირილი, რომ მთელი იქაური საზოგადოება თავს იყრის ამბის გასაგებათ. ამ ლანძღეით და ყეირილით მოხეკლები თხოოოლობენ თითო ცხენზე მანეთს, თუმცა ვარიგებელი იყავეთ ათ ეაურათ, თუ ერთხელ ან

ორᲯელ რკინის წყალში [1]) იბანეიეთ, ეს საკმარისია, რომ გიანკარიშინ დღეში ორი ბანაობა და თითო ბანაობისეთის ორ-ორი შაური თქვენ გინდათ განთიადისუფლიდეთ ღანმღეკა-ვინებისაკენ და თხოულობთ იმ წიგნს, რომელიც მოგიტანეს მისელისათანაეე და რომელშიაც ჩაწერეთ, როდის მისულხართ და აგრეთვე ის, რომ გადასახადი დღე და ღამე არის ათი შაური. ამასთან გამოგიცხადეს, რომ ამ ათი შაურის გარდა არაფერი გადაგხდებათ არც რკინის წყალში ბანაობისეთის, არც შემისეთის და სხვა. აი, ამ წიგნს თხოულობთ, გინდათ ჩაწეროთ მაინც შიგ რამდენსაც გაგდევნებენ, მაკრამ ეინაა თქვენი კანონიერი თხოვნის აღმსრულებელი? გნებავთ თუ არა გადაიხადეთ, რაც გითხრეს, თორემ წასელას ვერ ეღირსებით ამ თვეშო,—გესმით. დარჩენას, თქვენ ამჯობინებთ, რასაკვირველია, რამდენიმე მარეთი მეტი მისცეთ და მოშორდეთ მუაშის მოხელეებს შარუს.

მოაშე.

---

## სიბრძნე სოლომონისა.

(ლეგენდა)

### I

ზის ტასტზე პორფიროსი,
ათ-კაკრ საკრაზე შეერდი
დგია, ქუსთა, ფსდმუნთა
ლეოიგ-შეანეერთა მეჭარდი,
მამ სოლომონ დიდისა,
ზეგარეშო მადლით ცსებული,
თავის დიდებით, სიბრძნეთ
მეფეთა შორის ქებული.
ღმერთს მისთვის მიეგენია
მადლი წინასწარ-ცნობისა,
მისნი ნათქვამნი წინ-და წინ,
ამდენ-ეგეთ-ბელნი გრძნობისა..

სასწორ-სიმრთლეთ განაკეეს
სალსსა, ლეთისკენ ფრეულსა;
მოეკვარეს ხელეეა მოეკვრეელთა,
ტეკრს ლეკნის ლეთისკენ წეეულსა.
მის სალსშინ ხეეეეეს თანსმობა
და სიეკვრეელი ძეურა;
ბეარით გინმეა ბაკრეელი,
დიდი თუ უსუსურია.
ობოლს, ქვრეკა-ობერს, დადებულს,
სამართალს ეეწენს ეეკალსა;
მწეესის ფარსს, ლეთისკენ ფრეშეეეულს,
არ ეტანს მეკალსა, ეკალსა...
ჭკ, ანლაც მოდის ამსთანაც
ეიდაკა სამართალეზედ;
მოდის თავ-დასრეთ, მდასალთა,
ქეედი არ ხეურავს თავზედა.
რადგა ხეედა ეეშნეკა
მის ჩაფეერებულს სასეშე;
ეტეფობა ხეედა დიდი ეჭეს
ტრეშელი ეეკორაკეს თვალეშინ.
თავეკანისკენ მან მიეკიდა
დადებულს მეფეს მდასალთა.
ფეესზე ეამოდგა დაეთი
და ასე ეეთსრა მწეარდალთა:
—არ იცი, რომ ეეე ეკეი ეკრ?
თავეკანს ერთ ეეეე ეკთ ეკრ?
არ იცი—თავეკანის ცეეს
ეეკანის მარტო ამ ერთსთა!?
და ეეშეკეე ტკაილის ეიმდიდით
და მამაზრაკეის ზრეკენეთა,
მან ეოიასშინ მის თსოვნა,
ალსაკეკ დიდის ეეშენეთა.

### II

ეეენი ხეკანის ხეკეტრის ქვეშ
ეეეეკეი ბალნეკრა,
მამასკან დანტოკარი
ეეკონკა სიმდიდრე ბეკრა.
ტაკეობდენ ეეეი ეეედობით
ეეენი ბოერა—ეამანა;
ისინი ასე მიეკვარეა,
როეორეა ეეტრანსი ძმანა.
ალდ-ამაა არ ეეკეა, ძალეა ეასსოეს

---

[1]) ᲛᲐᲛᲐᲕᲘ ᲬᲘᲚᲐᲓᲐᲜ ᲝᲠ ᲒᲘᲚᲘᲡᲘᲗ ᲛᲝᲨᲝᲠᲔᲑᲘᲗᲘ ᲐᲠᲘᲡ ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲬᲧᲐᲚᲘ, ᲡᲐᲡᲐᲦ ᲞᲐᲢᲠᲐᲜ ᲒᲘᲠᲩᲘᲚᲘᲐ (ᲥᲝᲠᲘᲐ) ᲓᲐ ᲨᲘᲒ ᲒᲘᲗᲝᲛᲘ ᲙᲘᲜᲐ. ᲐᲛᲒᲝᲠᲘ-ᲛᲘᲡᲔᲚᲘ ᲡᲘᲛᲝᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲓᲐᲜ ᲓᲘᲓ-ᲛᲪᲝ ᲡᲐᲡᲚᲘᲡ ᲛᲘᲓᲘᲡᲘ ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲬᲧᲐᲚᲖᲔ ᲛᲘᲡᲔᲚᲘᲡᲘᲡᲒᲐᲜ ᲓᲐ ᲨᲘᲒ ᲒᲘᲗᲝᲛᲘ ᲙᲘᲜᲐ. ᲐᲛᲒᲝᲠᲘ-ᲛᲘᲡᲔᲚᲘᲡᲘᲡ ᲪᲔᲚᲘ ᲨᲔᲣᲚᲘᲡ ᲛᲘᲓᲒᲝᲛᲐᲜᲐᲨᲘ ᲓᲐ ᲐᲒᲠᲔᲗᲔᲕᲔ ᲘᲡ, ᲠᲝᲛ ᲒᲐᲓᲐᲡᲐᲮᲐᲓᲘ ᲓᲦᲔ ᲓᲐ ᲦᲐᲛᲔ ᲐᲠᲘᲡ ᲐᲗᲘ ᲨᲐᲣᲠᲘ. ᲐᲛᲘᲡᲗᲐᲜ ᲒᲐᲛᲝᲒᲘᲪᲮᲐᲓᲔᲡ, ᲠᲝᲛ ᲐᲛ ᲐᲗᲘ ᲨᲐᲣᲠᲘᲡ ᲒᲐᲠᲓᲐ ᲐᲠᲐᲤᲔᲠᲘ ᲒᲐᲓᲐᲒᲮᲓᲔᲑᲐᲗ ᲐᲠᲪ ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲬᲧᲐᲚᲨᲘ ᲑᲐᲜᲐᲝᲑᲘᲡᲔᲗᲘᲡ, ᲐᲠᲪ ᲨᲔᲛᲘᲡᲔᲗᲘᲡ ᲓᲐ ᲡᲮᲕ. აი, ᲐᲛ ᲬᲘ�გᲜᲘᲡ ᲗᲮᲝᲣᲚᲝᲑᲗ, ᲒᲘᲜᲓᲐᲗ ᲩᲬᲔᲠᲝᲗ ᲛᲐᲘᲜᲪ ᲨᲘᲒ ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲜᲐᲪ ᲒᲐᲒᲓᲔᲕᲜᲔᲑᲔᲑᲘ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲕᲘᲜᲐᲐ ᲗᲥᲕᲔᲜᲘ ᲙᲐᲜᲝᲜᲘᲠᲘᲡ ᲗᲮᲝᲕᲜᲘᲡ ᲐᲡᲠᲣᲚᲔᲑᲚᲔᲚᲘ? ᲒᲜᲔᲑᲐᲗ თუ არა გადიხადეთ, რაც გითხრეს, თორემ წასელას ვერ ეღირსებით ამ თვეშო,—გესმით. დარჩენას, თქვენ ამჯობინებთ, რასაკვირველია, რამდენიმე მარეთი მეტი მისცეთ და მოშორდეთ მუაშის მოხელეებს შარუს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მე ნანა მთი ტკბილია;
მჭადს მეუფლე მზის დარი,
და ერთი კვი-შველია.
ოოგა, მეფეთ მეფეო,
ჩვენ მტერი შემოგეესია,
შეიღლიფოთ ბრძოლის ველს ტკველ,
მეც შეკასრეფდე წესია.
მე ტოლი ჩემი, ქონეს
სულ ოკაბარ მოოერეს,
ბრძის სინდოსს, ოოგაფისკენ
არ მოეკლოდი სულც ავს.
ეეფეთ: ეკბარეს ჩემს ტოლსა
და მასთან სულ ჩემ ქონეს
და ამ ელი მაქს ტულს არ ამმ,
არ დაიბნეფდეს ეონეს...
მან ფიცი მომეკ, -ასსენა
სასეფლი ღეთის მადლისა
და მეც თამამთა წეველი,
ეკმეონეფლი ამასა.
მიეველთ მტრის წინ, ეკალინეთ
ჩვენ მთი სასსლის ღეარეა;
ეკეფლიტეთ მტერი, შეეკასრეთ,
ამოწეფდ მთი ეკარეა!
ეკე-ეტოსითა ეკინოფკა
ამ ფლეს ისრადეთ სასეელი,
ჭეეიოოსდ მის ეკე-ეტოსა
მტერი, ამისი მნსეველი.
იქ შეიდმა ჩემმ მტრის წინ
თავი შენრა მამეფსა,
ეს არ ეკენესეს,—ასარეეს
ეიდეც დაბარფლეს ჩემ ეულსა,
მტერი ამდა, ჩვენ დაფრნთ
ამთაზე ეკასრეკეკენეფ;
ეკებრუნდით ძლეკ მოსალნი,
ეკებრუნდეთ ეკასარეკენეფ.
შენის მეფთაის მტერმა
ნუ ნასოს ის სანასეკი,
სასლეში რომ მოკეფდ ბრძოლიდან,
რეც მე დამისეფდ ამაკი!
მარეკეფ ეკეეკ — ოოერეკს
ფეესრნო ჩემი ტოლთა;
ფლეს ამის ეულზე ეულეფდის
ამოსულთა მოდგა...

სასლეში ადარეინ შემაშეკ:
ეინ მოეგეს შენ სასლ-ეარეთ?
სასლ-ეარი, ეზო, ქონეეა,
სულ მოოერეკის არეთ!
მოწეეთ ეერრა მაშეკეფლს,—
შესეფიდეფ ოეკეკ ფულითა;
მოოერეისეკენ ამმობდენ
მის მადლიერნი ეულითა.
ფეფი ეტტეს ოერეულმ,
და მიდლტეტ ფრარეთა;
პანდურისა და ფანლეკის
ტეკეთ ეკმეკდო ეკრეთა.
ან შენ ეანაშე მოეკდა,
ეარ მომდლიანე სმარდლის,
ეიფი მე, დიდო მეფეო,
არ ეხეფს დაბეკეარ შენ მარდლის. —
რა მოისმინნ ამაკი,
შეეუსდ მეფე ამთი;
ფეკრობს, რა ეეფოს ამ სეკმეს
და ეარეს შეკლის დაკითი.

დ. თომაშეკიდი.

(დასასრული იეესა)

## ადამიანთა სასეელის ისტორიიდან.

ᲒᲐᲜᲒᲔᲚᲘᲡ ᲓᲠᲝᲨᲘ, ადამიანთა ცხოვრება პიროუტეფულ მდგომარეობაში იმყოფებოდა, ადამიანის ცხოვრება არაეერათ არ ფასობდა ან და თუ ფასობდა, მისი ფასი არ აღემატებოდა უბრალო ცხოველის ანუ პირუტყვის ფასს. ამის დასამტკიცებელ საბუთს ახლაც საკმარისათ ეხედავთ ჩვენ აზიის, ამერიკის და ავსტრალიის ველურ ხალხში. იქ ადამიანის მოკვლას სულ უბრალო მიზეზიც კი გამოიწვევს, და ეს არავის არ აღელვებს და აშფოთებს, როგორც მაგალ., ჩვენ დროის განათლებულ ხალხში. ეს მოვლენა, რასაკვირველია, ადვილი ასახსნელია, თუ ველური კაცის შეხედულებას მივიღებთ საზეში: ველური არაეითარ განსხვავებას არ ხედავს თავისსა და ცხოველებთა შორის, რომლებთანაც მას ხედება ხშირათ შეტაკება საზრდოს მოპოვების დროს. ამითვე აიხსნება ჩვენ დრამდის ველურ ხალხებში არსებული კანნიბალიზმი, კაცის მჭამლობა.

ᲐᲛᲐᲜᲘᲢᲣᲚᲐ ᲛᲝᲜᲐᲛᲔᲑᲘ ᲞᲘᲥᲢᲝᲠᲘᲐᲜᲘᲡ

ᲩᲘᲜᲓᲘᲐᲜᲔᲚᲘᲡᲗᲐ ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲓᲐᲜ.

თუ ამ ველურ ხალხიდან გადავალთ იქ, სადაც ადამიანთა ცხოვრება განვითარების გზაზე დადგარა და უმაღლეს ხარისხამდის მიუწვეია, აი, რა ძირითად ცვლილებას აღმოვაჩენთ, რამდენად თანდათან განვითარებულია ადამიანთა საზოგადოებრივი ცხოვრება, იმდენად ამაღლებულია ფასი თვით ადამიანისა. მაგრამ ეს წინადადება თბოულობს განმარტებას. თუ საზოგადოების ძალეა - მოსილი ნაწილის შემადგენელ წევრთა ფასი და ღირსება ამაღლებულა იქამდის, რომ მათი ზეკეფრი წარმოდგომაც კი მიუნიეთია, მეორე მხრივ, ამავე საზოგადოების მეორე ნაწილი ისეე მდაბალ, პირუტყვულ არსებათ დარჩენილა. ეს ითქმის უმეტესათ ᲥᲐᲜᲐᲐᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ, რომლებიც ისტორიის ყველა საფეხურზე თავის რაოდენობითაც შესამჩნევ ნაწილს წარმოადგენდენ. დამნაშავეთა ისტორია მეკიდრეთ არის შეკეშირებული მთელი კაკობრობის ისტორიასთან და იგი ჩვენ წარმოვგვიდგენს ერთ და იმავე დროს დაუსრულებელ და სულის და გულის შემაშფოთებელ მოთხრობას იმათ ტანჯვა-ეაებისას და სასჯელისას. როცა თვალს გადავიღებს ადამიანი ᲐᲓ დაუსრულებელი ტანჯვებს ისტორიას, ის ძალა-უნებურათ მიეკ იმ დასკვნამდის, რომ რამდენთ კაკობრობას განუვითარებია თავის ნიეთიერი, თუ ტეხნიკური ძალა, იმდენთ მას უფრო და უფრო განუვითარებია სასჯელის ინარაღები, ე. ი. რაც დრო მიდიოდა კაკობრობა სულ უფრო და უფრო სასტიკ და გასაოცარ სასჯელის და სატანჯველის იარაღებს იგონებდა. სასჯელისათვის სასტიკ იარაღის ხმარებით სურდათ, რომ რაც შეიძლება უფრო მწარეთ ეგრძნობინებიათ დამნაშავეთათვის მათი სასჯელი, რომ მით შეშფოთებულ და შეშინებულ ადამიანს დანაშაული აღარ ჩადენინა.

ამ მიზნის მიხწევისათვის არაფერს არ ზოგავდენ, არც ერთი ადამიანის სხეულის ნაწილი არ მოიკოვებოდა, რომ თითოეული მთელანისთვის განსაკუთრებული სასჯელი არ გამოეგონათ. შეუძლებელია ეთქვეთ გვარ სასჯელის და მისი იარაღების აღნუსხვა და აღნერა. თავის და ხსეულის სხეადა-სხვა ორგანოების მოჭრა, ადამიანის ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲘᲡ მიწაში დაფ�ᲚᲐ, ᲪᲔᲪᲮᲚᲨᲘ დაწვა, ᲯᲯᲐᲠᲖᲔ გაკერა სხეა-და-სხეა ნაირათ, სარეზე ჩამოცმა, დაკიდეა, დარჩობა, გატეხეება, შუაზე გახლიჩეა, დაგდება, ათასნაირათ დასახჩრება, ბნელ სარდაფებში ჩაგდება ბორკილებით სამოდამოთ, და სხეა ათას ვგარი სასჯელი და სატანჯვაეი, წარმოგვიდგენს იმას, თუ როგორ შეუბრალებლათ უფლეადენ ადამიანურ პიროვნებას, იმათ ეინც დამნაშავის სახელს დამსახურებდა.

დღეს განათლებული სახელმწიფონი დარწმუნდენ, რომ ამგვარი სასტიკი და შეუბრალებელი ზომებით არა თუ თავის მიზანს ვერ აზწევენ, არამედ კიდეე უფრო აფუძენენ საქმეს. ამიტომ თანამედროვე კანონმდებლობიდან განდევნილია ამგვარი სატანჯველნი და ზოგიერთ სახელმწიფოებმა სულ მოსპეს სიკედლათ დასჯა, მაგალ.: შეეიცარ, ნორვეგიამ, დანიამ, ჰოლანდიამ, პორტუგალიამ, ზოგიერთ შეეიცარის კანტონებმა და აკრეთეე სამხრეთ ამერიკამ. ᲣᲓᲔᲓᲔᲑᲘ და უძლიერეს სახელმწიფოებში სიკედლათ დასჯა დღემდე სუფეეს; მაკალითათ, ინგლისში უბრალო ქურდობისათვის სიკედლით სჯიან. ჩრდილოეთ ამერიკაში ამას წინეთ სულ ახალი სამუალება იხმარეს დასჯისათვის, — ელექტრონული ძალით სიკედლი. ამ სამუალებით პირეველათ დასჯეს ეიდაც კემლერი, რამაც დიდი შემაძრწუნებელი შთაბეჭდილება მოახდინა ამერიკის ნერვებ ამ ბოლო საზოგადოებაზე.

## წვრილმანი.

Ჯანდ. რედაქტორო! ნება გვიბოძეთ თქვენი გაზეთის საშუალებით მიეცეთ პასუხი ბ. ყიფლან ხუნდაძეს, რომელმაც კვლის 21 №-ში გამოაცხადა, ეითომ მე 23 მან. მომგროვებინოს ირაკლის ფონდისათვის და აქამომდე არ გადამეცეს სადაც ჯერ არს. არ ეიცი ბ. ხუნდაძემ როდის მიაყო კანტრო�ინისი, თუ რამდენი ფული მოეგრო	e. მართალია ისინ გადმომცა ერთი მანეთი და მოსვენებას არ მაძლევედა ჩქარა გამოაცხადე ჩემი სახელიათ და მე თუ აქამდის არ გამომცხადებია შემოწირულითა სია, ეს იმიტომ, რომ ეიმედოვნებდი მეტი ფული შემეკრიფებინა. ამავე დროს კერძო საქმეების გამო მომიხდა უეცრათ წასვლა თბილისიდან. აი სია შემოწირულთა, თითო მანეთი: ყაფლან ხუნდაძემ, კოტე ფითლიეემ, ლაგ. მამალაძემ, დათ. ჯაფუხაძემ, მარკოზ სანებლიძემ. ათი შაური: ათ. ქეთარაძემ, გ. კლიმეემ, გ. ჯოიბინაძემ, ილ. ყორანაშვილმა, გ. პაპუნაშვილმა, ელ. კარეიფაძემ, მ. როსტოიაშვილმა, ალ. ფარცანალაძემ. ექვსი შაური: დ. ბაბიაშვილმა, სილ. კუპანიძემ. სულ შედგება 9 მან. 60 კაპ.

მარგოზ სანებლიძე.

აქამდის გვქონდა ირაკლის ფონდის ფული 99 მან. 30 კაპ. ამითი შედგება 108 მან. 90 კაპ.

* * *

ჭანო რედაქტორო! უმორჩილესათ გთხოვთ დაუთმოთ ადგილი ამ მცირე წერილს თქვენ პატეიცემულ ჟურნალ „ეკალში“. ჩვენ წაეიკითხეთ „ეკალის“ № 20-ში, ერთი ფრიად საგულისხმიერო შენიშვნა, რომელიც ეკუთვნის „ეპირის სურათების“ ავტორს, ბატონს კეიმატს, რომელიც ეხება ერთ ძველ ანდერძის წიგნს და რომელიც შემთხვეეით ჯერ თურმე ბ. ზ. ჭიჭინაძეს ნაკარნია ხელში და ახლა „ეპირის სურათების“ ავტორის საწერ მაგიდის უჯრაში განსაცვენებს. ხსენებულ ანდერძის წერილის შინაარსი „ეკალის“ მკითველებს უკვე მოეხსენებათ და მისი ხელ-ახლათ განმეორება საჭირო აღარ არის. საეჭვოთ მომაჩნია, რომ ბ. ჭიჭინაძემ, თუ გადასცა ანდერძის წერილი „ეპირის სურათების“ ავტორს, სხვა ცნობებიც არ მიეცა მის შესახებ: თუ ეინ იყო ავტორი იმ ანდერძისა და ან ეინ მისცა ეს ცნობა მას— ე. ი. ბ. ზ. ჭიჭინაძეს. ამ მცირე შენიშვნით მე მსურს გავასწორო ის შეცდომები, რომლებიც ნებსით—თუ უნებლიეთ ეწოსლია ბ. კეიმატს. უმთავრესი შეცდომა იმაში მდგომარეობს, რომ „ეპირის სურათის“ ავტორი ანდერძის წერილის ავტორს უწოდებს ექვსი ეიცი“შეილს, ბაშინ როდესაც მას ეერქვა, ესტატე ეიცი“შეილი, თბილისის მოურავათ წოდებული. აი სწორეთ ამ პირს ეკუთვნის ხსენებული ანდერძის წიგნი, რომლის გარეშეოება მე თვით უამბე დაწერილებით ბ. ზ. ჭიჭინაძეს და დიდათ გეეკვირა ამ უკანასკნელმა რატომ არ ინება ეს ეამბო „ეპირის სურათის“ ავტორისთვის. მართალია, ანდერძის წერილისამებრ, ხსენებული თბილისში მცხოვრებელი დანელი ფითუშეილი, ეალდებული იყო იმ ასის თუმნისა, რომელიც ესტატე ეიცი“შეილმა ვლახათა სასარგებლოთ უანდერძა, მაგრამ საამოუხაროთ ჩვენდა, ის ანდერძის წერილი თან წაიღო ესტატე ეიცი“შეილმა, როდესაც იგი წასეულა თავის ბიძასა (დედის ძმას) კათალიკოს ანტონ მეორეს რუსეთში, ნიფნი-ნოვგოროოდში. განსვენებული იქ გარდაიცვალა და ხსენებული ანდერძის წერილიც სხვა მრავალ ნიეთებთა შორის დაეკარგა. ესტატე ეიცი“შეილის მემკვიდრე დაეით ეიცი“შეილი ბეერს ეეკადა, რომ ფითუა“შეილის ეექვსილი ენახა, მაგრამ ეერას გახდა. ალბათ მოსამსახურეებმა ესტატე ეიცი“შეილისამ, რაღაან კარგათ იცოდნენ, რომ ფითუა“შეილი მოეალე იყო, ისარგებლეს ღროით და სანამ დაეით ესტატეს ძე რუსეთს გადაეეოდა მამის მემკვიდრეობის მისაღებათ, სხვა საკმაო რებელითან ერთათ ის ექვსილიეე გაკერეს. აი, სწორეთ ასე გახლდათ საქმე, და ასევე გამოგონია ჩემს ეამაწეილობაში, თვით მამიჩემის დაეით ესტატეს ძის ეიცი“შეილისაგან.

ასხან ლეგოთის ძე ეიგიშვილი.

* * *

პატონო რედაქტორო! ნება მიბოძეთ თქვენი ჟურნალის საშუალებით უგულითადესი მადლობა გადოეუცხადო კნ. მატრონა ბეგანის ასულს წერეთელსას, რომელმაც გამოუგზავნა ჩვენ ამხანაკობას ოცი თუმანი, მოსკო

## ამონაკვნესი.

სადმი თქვენდა, ალშფოთებულ სულის ნაშობნო, შავო ფიქრებო, ალსავსენო ეგსდეთ და შესმამ, სადმი თქვენდა, სადმის ეგალეგთ, თუმც შუბდ შეკრული,

სიმბეერთო თქვენტ მოდისრთ მწარის ფიანდით. ბუღლის მეკვანენო ეგდეგ მომნსხეთ, ეგალდ ჩემთან ხარ,

თავს დაკრანალებთ ჩემს ანნერიულ სულის ობ-ლობას

და თუ ეგრ ეგბოეგ ჩემთა ეგრითა თანშეგმნობეგდი, ნაეგდთ ამისა თქვენ ინეზეთიი ჩემთან ეოოეგდ ეკმს. ბაშ სადაც ეგიძეგნთ ენეზეთრთ, ჩემი მტარეგანენო, და შუბდ-შეკრულდი ძალთი სტუმართ ეგიეგდთ მენ სულსა,

მაგრამ ნუ ჩათეგდთ სიდაჩრეთ და დამბაუნეგსთ ბუმწეგეგულდ ჩემს ბუღლის ამონაეგნესსა.

ი. ეგდოშეიდი.

---

## ნუშა.

(მოთხრობა *)

### X.

ავიდა ხანი. ნუშა შეეჩვია ახალ მდგომარეობას, დისახლისასთან იგრძნო თავი, აღარ ეჩოთირებოდა, როცა მოსამსახურეები შეიდოდენ, ქალბატონობით ისსენებდენ, ოჯახის თაობაზე ჰკითხამდენ რასმე. კეთილი ხომ მაინც ადვილი შესაბეეეია, სიკეთეში ცხოვრება ადვილი მოსახერხებელია, ბატონობას რა დიდი ჭირი უნდა?—კორსაიას სახლი საეყე ფიალა იყო, ქონება ლუდდ და ვადმოდდა; ამის მეუღლეს სინაზე და ბმანებლობლობა-ლა ეკორეებოდა. ჯაგუს ჯიბე ნუშოს ნატერის თვალი იყო: რასაც ქალი ისურვებდა, ეაყაკეი მაშინეე გაანენდა. ეუეარდა, ძალიან ეუეარდა და უნდოდა თავისი სასუბეეელი ძეერფაესი თეალეიეთ ოქროში ჩაეცვა; თანაც უნდოდა გაეფალდენა ცოლი, რადგან გრძნობდა, რომ ამისი გული მზურეალე ეერ იყო ამისთეის, მზოლოთ ნელ-თბილი იყო.

— აბა, ჩემო კარეო, მიედეეარ და ხომ არას დამბაბრეს, ხომ არა გინდა-რა გამოეიგზავანო?—ჰკითხეედ ჯაგუ ცოლს გარიერაეზე.

— რა უნდა მინდოდეს? არაფერი არ მინდა, მარტო გეშინ რომ მოსკოეიანის მაღაზიაში მაგიდაზე დასადგმელი მარმარილოს საათი ენახეთ, ის არ დაიეიწეეთ, შენი ჭირიმე!

— კარგი, საეეარეელო!

— რა არის, რომ ეგრე აღრე დგები? მეც მალეიძებ...

— არ შეიძლება, საეეარეელო! შენ არ იცნობ ხალხს: თუ მე თითონ არ ეაეეენენ თეალი ყეელაეფერს, თუ ფეხდაფეხ არ მიეეეეი ყეელას, ეერთ დღეზე გაეაქრობენ ჩემ ეაჯრობას.

— საწყალო ჯაგუ! რამდენს შრომობ! ეტყოდა ქალი და მიეხეედდა კისერზე ბუნჩოეთა მკლავებს.

ჯაგუ ფენთოდა ქალის ალერსზე, როგორც სანთელი ცეცხლზე, ამ წუთში მზათ იყო სიცოცხლე შეეწირა ამისთეის.

ქმრის წასვლას შემდეგ ნუშო ჩაჰკეტადდ საწოლის კარს და ტკბილ ძილს მიეცემოდა, ათ-თერთმეტ საათამდენ. მსახურები ფეხ-აკრეფით დადიოდენ, ქალბატონს ძილი არ დაეეფრთხოთო. მაინც და მაინც საეროოეე არ იყო ქალბატონი შეეწუხებინთ რისთეისმე, რადგან სარისტა წინათეე იყო მოცემული ჯაგუსაგან. მზარეულს წინათეე ეძლეოდა სახარჯო, მარტო კეერისა და კეერის თაეზე ანგარიში უნდა წარედგინა. სადილს სამ საათზე შდიადენ. ხმირათ ჯაგუ შინ არ იყო სადილათ; ეიკრობაში ერთობოდა, ეერ იცლიდა, თუმცა შინ ახალი სუელი ეეფულებოდა და ყელი ამისკენი ჰქონდა. ქალი ან მარტო სადილობდა, ან დედა ჰყავდა სადილათ, ან რომელსამე ნაცნობ ქალს მიიწეედდა. ჯაგუ ვეიან ათაეეებდა საქმეს და მაშინეე შინისკენ ეშურებოდა, ცოლის ნახვაზე ღღიფრი ზრუნეა აეიწყდებოდა, გულს ეარდი ეფინებოდა. ნუშომ იცოდა ქმრის მოსალოდნო დრო; სუფთათ ჩაცმული მიეგებებოდა, გაუღიმებდა, ნათელს მიჰფენდდ.

ახლა ჯაგუს ოთხიეე ოთახი შეეენიერათ იყო სულ ახალი აეიყიდთ მოწყობილი. ნუშოს დიდ-კაცობაში ენახა ოთახების მოწყობილება, თითონაც იმ ყაიდაზე აწყობდა თავის სადგომს. ერთი ის იყო ცუდი, რომ ჯაგუს სადგომს სასტუმრო დარბაზი არა ჰქონდა: სახლის მეორე ნახევარში მდგმური იდგა და დარბაზი იმას ეჭირა; აქათ მხარეს მარტო მოიცარო ოთახები იყო. ჯერ მანამ დიასახლისი ორ-სამ ქალს იწვევდა სადილათ ან ჩაიზე, სასტუმროთთ მომზადებული ოთახი ჰყოფნიდდ. ქალს უდარბაზობა არ მოწონდდ. მართლა და როდემდენ უნდა ყოფილიყო ის ასე შეეწროებული?!

*) იხ. „კვალი" № 21.

— ქა! იქნება ერთი ათიოდე ადამიანი გვინდა მოვიწვიოთ, იქნება მინდა ერთხელ მაინც პატიჟი ეცეკვა ჩემ ტოლ ქალების ნათესავებსაც. ეწერნა ელისაბედმა რომ ნახოს დარბაზი არა ვეძიე, ტუჩს ბეგრავდაო: გაუნათლებელი არიან, სიმღიდრის მოხმარება არ იციანო,—ფიქრობდა ნუშო. ქრონისთვის კი ჯერ პირ-და პირ არაფერი გიმცოდეენებია, თუმცა ყოველი შემთხვევით სარეგლალდა სასტუმროს ეფერიოობა ეერძნობინენია ინიოთეს.

თვის ოცი იყო. ჯაგუს მდგმური პოლკოვნიკი ბლომაჟი ამ დღეს შეგზავნილდა ხოლმე ოთხ თუმანს, რომელსაც იხდიდა ყოველ თვე სადგომში. ეს დღე ამოირჩია ნუშომ თავის სურეალის შესასრულებლათ. წინა დღითვე ტაბლი არშიყობა დაუწყო ქმარს: ისეც სანღიმი ნუშო, თუ კი მოიასურეებდა, ეშხით კაცს გაგიყვებდა. ქმარს თავბრუ დასცხა ცოლის ალერსმა. დილით თითონაც ქმართან ერთათ ადგა და თავის ხელით გაუკეთა ჩაი. საადგომი სადილოო კაბა ქალს ტანზე ეხვეოდა მიხერა-მოხერის დროს და ცხადათ სახიდან ნაპატიებული სხეული, მარცხენა მკლავზე მარგალიტებით შემკული და ძეწკვა-ჯინჯიკებით მორთული ოქროს სამაჯური ეკეთა. ამ სამაჯურს ქალი არასოდეს არ იშორებდა მკლავიდან. ნაწნავები დაეხსნა და ხშირი თმა ბეჭებზე გადაეყარა. ჯაგუ ტრუობით მთერალი წავიდა საქმეზე; ღიღინებდა: ეგორა გაათბო ცოლის გული. ქმარი რომ დაბრუნდა, ცოლი ისევ მხიარული დაუხვდა, თავს ეკლებოდა, ეშეურ ეეზიეთ ეწმახნებოდა. ჯაგუ სადილზე იჯდა, როცა შეეიდა პოლკოვნიკის მსახური და მიართვა ფული. სახლის პატრონმა მოაწერა ქაღალდზე ხელი და დასახლის გადასცა ფული. ნუშო ამას ელოდა. ფული იქით მიაგდო, ტუჩები დაიბურცა, პირი შეიბერეა. შეწუხდა შეყეარებული ქმარი, ჰკითხა ცოლს ესამოცა, ბის მიზეზი. ქალი ხმას არ იღებდა, იბუტებოდა. თან კი ბეგრ-ზე გახეადად ქმარს: იცოდა, რა ძალიან უხდებოდა გაბუტეა, იცოდა რა სიამეს მიაკეგდა ეაქაცს, როს მიბეეგრეგით ნისლით გამოუდარებდა მას. ბოლოს შეჰბუზღუნეა:

— ნეტა ეიცოდე. რით არის ჩეენზე მეტი ე ბლობაკია თუ ეიღაც,—სიმღიღრით თუ ეეარშეილო�enით,—რომ ჩეენ სახლში უკეთეს ოთახები უჭირავს და თვეში რაღაც ოთხ თუმანს იძლეეთ?!

მეგმური ჯერ ერთი ჯაგუს მუშტარი იყო და გულუბეი მუშტარიც, მეორე ძალიან კარგ ფასს იძლეოდა საგადომში და თანაც ნაღდი კაცი იყო: ქირას არას დროს არ აგვიანებდა. ჯაგუს სახლი კი ჯერ ისევ ბანკში იყო დაგირავებული: საჯარო ეაჭრობით რომ დაინარჩუნა ეს სახლი, ბანკის ეალი თავისზე გადმოიტანა. სახლის ქირა ამ ეალის გადასახადათ ჰყოფნიდა, პატრონსაც ბინას აძლევდა მამული. ამიტომ ჯაგუს ძალიან ემძიმა მდგმურზე ასეთი ლაპარაკი, მით უფრო ემძიმა, რომ მიზეცა ამ საუბრის მიზანს და ისიც იცოდა, რომ უთუოთ ასარულებდა ცოლი სურეალს. მაინც სცადა შეეყვანენია საქმე.

— ქალო, განა არა გეყოფნის ჩეენი ოთახები?

— გეყოფნის! გეყოფნის! შენ გინდა მოლოზანიეთ კარ-ჩაკეტლოში მაცხოერო! აბა, თუ კაცი ხარ, ერთ ათიოდე სტუმარს მიიღებ...

— ეგ კაცი კარგ ქირას იძლეეა, პატიოსანი ოჯახი აქვს, დიდი ხანია ამ ოჯახში ცხოერებს, ძალიან პატივსა ეცემ და აბა როგორ დაეითხოეო სახლიდან?

— მერე ვინ გეუბნება დაითხოეე? ის აქეთ გადმოეიდეს და ჩეენ იქით გადავიდეთ. მეკელიანთ კი უნდა ჭკნნდეთ ნაქირავეეტენ სახლში დარბაზი, ჩეენ კი ჩეენ სახლში არა...

— შენ ჭკნ ამბობ, ეგრე არ მოხერხდება: თავს დამცირებულათ ჩათვლის და ეწყინება; ჯობია პირდა-პირ დაეითხოეთ.

— დამცირებულათა?! მაშ ჩეენ დასამცირებელი ეეაფელეართ, რომ აქა ეცხოერებთ... ალარ მინდა აქეთ ცხოერება, იქით მინ ვა! ჩეენი სახლია და მინდა! თქეა ქალმა და ქეითინი ამოეშეა.

ცრემლები დილის ნამიეთ გადმოეკიდენ ბეღელ წამეშეგს, ცრემლებმა დაღარეს ეარდის ფერი ლოყები, ცრემლებმა ღაბა-ღუბაით დაიწყეს კალთაში დენა, ცრემლებმა... ოო! ეს ცრემლები კაცს დაადნობდენ, კაცს დაალბობდენ, ქეას აატირებდენ. მტარელის გული უნდა დებოდა ჯაგუს მკერდში, რომ არ მორბილებულიყო. განა არა ღირდა ათას სახლათ, მთელ ღეენათ მარტო ის ნეტარება, რომ მხარეალე კოცნით ამოეშრო კაცს ეს ცრემლითან სავსე თვალები?!

მაგდა რომ დასწრებოდა ამ ლაპარაკს, იქნება ემხილებია როგორმე ქალი, მაგრამ ის იმ დღეს არ იყო ოქ. ქალთან მაშინ მიეიდა მაგდა სანაბაეათ, როცა დაინახა, მდგმურნ ბარგს ეზიდებოდა. ეწყინა. სანდო ოჯახი ანებებდა სადგომს თავს.

— ვინ იცის ახლა ვინ დადგება? ქალი მარტოა, გეერდით ამისთანა ოჯახის ყოლა ბურჯეეეთ მიმპნდა,—გაიფიქრა მაგდამ.

ჯერ სახლში არც კი შესულიყო დედა, როცა ქალი გადაეხეია და ახარა, სადგომს ეიცელით, ჯაგუმ ჩემი სიტყეით მდგურები დაითხოეა და ახლა მეორე მხარეს ეიცხოერებთო. დედას არ იამა ეს და უსაყვედურა:

— ჯერ ერთი წელიწადია, რაც ქმრის ხელში

ხარ და ხელს კი უშლი მომგებ ეაქკაცს! საქმე როდი უნდა ᲒᲣᲯᲐᲠᲐ, შეილო: ეაქარი კაცისათვის დიდი რამ არის თვეში ᲣᲜᲐᲠᲯᲐᲗ ოთხი თუმანი. გაუფთხილდი, შეილო, ოფლით მონაგარს ქარს ნუ მისცემ; სიმდიდრეს წყალსაეით მალე იცის ამოშრობა.

ნუშო დედის სიტყვებს, ვერ მიხედა, ვერ ჩაუკვირდა იმათ. არც შეეძლო დაჭკვირებოდა: დედის სახლში ხომ მზა-მზარეული მოდიოდა ყველაფერი, იქ ხომ შრომა დედისა იყო, შრომის ნაყოფი კი ქალისა; ქმრის ხელშიაც მთლათ უზრუნველი ცხოვრება არგუნა ბედმა, ქალს ღრმათ ვერ ჩაეხედა ცხოვრებისთვის, იმისი გონება ცხოვრებას უტიფრებედა, ცხოვრება მარტო ᲧᲔᲐᲔᲚᲘᲐᲓᲐᲜ ᲧᲔᲐᲔᲚᲘᲗᲣ გადაფარფალება ეგონა. დედა რომ არიგებდა, ქალი იმის ფიქრს გაეტაცა, როგორ მოეაწყო დარბაზიო, დედას ხან რასა ჭკუთხაედა ამის შესახებ, ხან რასა. მაგდასაც მეტი რა ღონე ჰქონდა, რომ არ ერჩია ან ის, ან ეს.

ᲯᲐᲯᲣ ოჯახში ახლა უფრო ხშირათ დაიწყო სტუმრმა სიარული. თაფლი იყო და ბუში ბაღდადიდანაც მოდიოდა. მოდიოდენ ნაცნობები და ნაცნობების ნაცნობები. უშუტეს ნაწილათ ქალები ან სადილათ, ან ლოტოზე, რომელიც ეახშმობამდინ გასტანდა ხოლმე. ეაქკაკეცია ერიეენ. ორგვარი სტუმარი ეეტეოდა ნუშოს. თაეის გარეთუბნელი ტოლ-ამხანაგი ნათესაეებით და ნაამხანაგარი თავადშეილის ქალები და იმათი საკალინის სტუმრები. როცა ეს უკანასკნელები ჰყავდა მოწეეულები, ნუშო მაშინ იყო გამოჩენაში; პირეელები მალე მოიმეწყვნილა, მედიდურება დაიწყო იმათთან, ისე გამოდიოდა თითქო იმისთვის პატიკობდა იმათ, რომ თაეის ქონება და მდიდრული ცხოვრება ეჩეენებინა, თაეისი უპირატესობა ეგრძნობინებინა. მართალია, ღიღური ლუკმისათვის მშრომელი ხალხი იყო გარეთუბნელები, მაგრამ კაცური სიამაყე არ აკლდათ: იგრძნეს დამცირება და შემოეფარტენ. სახლიე ისე ჰქონდა მოწყობილი კორსაიის, რომ დაბალი ხალხისათვის მდიდრული იყო, შეუფეერებელი. მაღალი საზოგადოებაც არ ეტანებოდა ᲯᲐᲯᲣᲗᲘ სახლს: მაინც და მაინც სანტერესოს არაფერსა ხედავდენ აქ. ბოლოს და ბოლოს გამოირკვა ᲯᲐᲯᲣᲗᲘ მიმდეარი ხალხი: ესენი ეყენენ ის ეაჭრები თაეიანთ ოჯახობით, რომლებსაც რამე დამოკიდებულობა ჰქონდათ კორსაიისთან, მკირე ᲯᲐᲛᲐᲒᲘᲠᲘᲐᲜᲘ მოხელეები და დაქეეითებული კეთილშობილობა, რომელსაც ᲯᲐᲯᲣᲗᲘ სახლის სიუეე იზიდეიდა. კეთილშობილებშიეე რაცხდა თავს ᲯᲐᲯᲣᲗᲘ ᲮᲨᲘᲠᲘ სტუმარი რეზოკო, რომელიც არცა ᲭᲜᲜᲐᲒᲔᲓ, არცა თესავდა, ცხოვრებდა სიამოთ, როგორც ფრინეელი ცისა.

ᲯᲐᲯᲣᲗᲘ ეაჭრობა უწინდებურათ იყო გაჩაღებული, ფული ჩეჩქეიეთ მოდიოდა და ამისთანა ხარჯები იმის ქონებას ვერ შეარყეედა, თუმცა ᲨᲔᲣᲧᲔᲜᲘᲔᲗ ᲬᲔᲓᲘ ᲣᲨᲔᲜᲘᲔᲗ; ის კი იყო ძნელი, რომ საჭიროება მოითხო

ზარისხოვანთა თელის. ესეთმა განყენებულმა სიყვარულმა ისე მეჭიდროთ უნდა შეიყროთოს ორი სული, რომ ერთ პიროვნობათ გახდეს; ერთი ანსების და ერთ ბედ-ნაბედ ერთ ერთ ანსებ-ბედ ერთ ერთ ანსებ-ბედ ერთ ერთ ანსებ-

# თფილისის ქალაქის გამგეობა

ამით აცნობებს ქ. თფილისში უძრავ ქონებათა პატრონებს, რომ ამ 1896 წლის 15 აპრილისათვის მის მიერ შედგენილია განაწილებელი სია უძრავ-ქონებათა გადასახადის გაწერის თაობაზე. ეს გადასახადი დაწესებულია სახელმწიფო საბჭოს 1893 წლის 27 დეკემბრის უმაღლესათ დამტკიცებულის აზრის თანახმათ.

1896 წლის გადასახად ჯამს შეადგენს 68,529 მან. და 52 კ. და გადასახადის აკრეფის ხარჯათ თფილისის ქალაქის საბჭოს მიერ დამტკიცებულია 2,800 მ., რომელიც, თანახმათ მიწებზე დაწესებულ გადასახადის დებულების მე-13 მუხლისა, უნდა გამოერთვათ მამულის პატრონთ, რომელთაც გადასახადი აქვთ გაწერილი.

1896 წ. დასაფასებელ სიაში შეტანილ ქ. თფილისის უძრავ მამულების ღირებულება, იმ საფუძვლით, რა საფუძვლითაც ქალაქის მამულები დაფასებულია, გადაწყვეტილია 37,116,990 მან. (მეტი შედარებით 1895 წ. 961,275 მან.), მაშასადამე ამ გადასახადის რაოდენობა იქნება:

| დასაფასებელი ჯამი. | ახალი გადასახადი. | | გადასახადის აკრეფის ხარჯ. | | ს უ ლ. | | დასაფასებელი ჯამი. | ახალი გადასახადი | | გადასახადის აკრეფის ხარჯ. | | ს უ ლ. | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| მანეთი. | მან | კაპ. | მან. | კაპ. | მან. | კაპ. | მანეთი. | მან. | კაპ. | მან. | კაპ. | მ ნ. | კაპ. |
| 100,000 | 184 | 64 | 7 | 55 | 192 | 19 | 700 | 1 | 29 | — | 05 | 1 | 34 |
| 80,000 | 147 | 71 | 6 | 04 | 153 | 75 | 500 | — | 92 | — | 04 | — | 96 |
| 50,000 | 92 | 32 | 3 | 78 | 96 | 10 | 300 | — | 55 | — | 02 | — | 57 |
| 30,000 | 55 | 39 | 2 | 27 | 57 | 66 | 100 | — | 18 | — | 01 | — | 19 |
| 15,000 | 27 | 69 | 1 | 14 | 28 | 83 | 80 | — | 15 | — | 01 | — | 16 |
| 10,000 | 18 | 46 | — | 76 | 19 | 22 | 50 | — | 09 | — | — | — | 09 |
| 8,000 | 14 | 77 | — | 60 | 15 | 37 | 40 | — | 07 | — | — | — | 07 |
| 6,000 | 11 | 08 | — | 45 | 11 | 53 | 30 | — | 06 | — | — | — | 06 |
| 4,000 | 7 | 39 | — | 30 | 7 | 69 | 10 | — | 02 | — | — | — | 02 |
| 2,000 | 3 | 69 | — | 15 | 3 | 84 | 9 | — | 02 | — | — | — | 02 |
| 1,000 | 1 | 85 | — | 08 | 1 | 93 | 5 | — | 01 | — | — | — | 01 |
| 900 | 1 | 66 | — | 07 | 1 | 73 | 3 | — | 01 | — | — | — | 01 |

**მაგალითი.** ამ გვარათ, 8745 მან. დაფასებულს მამულს გაეწერება გადასახადი—16 მან. 14 კაპ. 8000 მან.—14 მან. 77 კ., 700 მან.—1 მ. 29 კ., 40 მან.—07 კ. და 5 მან.—01 კაპ. სულ 16 მან.

14 კაპ.) და გადასახადის აკრეფის ხარჯი—65 კ. (60 კ.+05 კ.=65 კ.); 56,538 მან. დაფასებულს მამულს—სახელმწიფო ხარჯი 104 მან. 39 კ., (92 მან. 32 კ.+11 მან. 8 კ.+92 კ.+06 კ.+01 კ.=104 მან. 39 კ.) და გადასახადის აკრეფის ხარჯი—4 მან. 27 კ. (3 მ. 78 კ.+45 კ.+04 კ.=4 მან. 27 კ.) ე. ი. ახალი გადასახადი ერთათ გადასახადის აკრეფის ხარჯით ნაკლებია ქალაქის დასაფასებელ გადასახადზე თითქმის $^1/_4$-დით.

დარჩენილი გარდასახადის გარდახდეენება 1888, 1890 და 1891 წწ., რომელიც ნაწილ-ნაწილათ უნდა იქმნას გარდახდილი ხუთის წლის განმავლობაში, წელსაც გამოერთმეცა $^1/_5$ ნაწილი.

უძრავ მამულების ახალ გადასახადს შორის ის განსხვავება არის, რომ ახალი გადასახადი არ გაეწერება:

1) იმ ქალაქის განაპირა მყოფ ცარიელ მიწებს, რომელიც არაეითარს შემოსავალს არ იძლეეა (მიმართულება იმ მიჯნისა, რომელიც ქ. თფილისის შუა ადგილებსა ჰყოფს ქალაქის ნაპირა მიწებისაგან, ნაჩვენებია დაწერილებით 1889 წ. გაზეთ „კავკაზის“ 114 №-ში).

2) იმ მცირე ფასიან მამულებს, რომელსაც გადასახადი 25 კაპ. ნაკლები შეხედება (განაწილებულ სიით სულ უმცირესი ფასი ცალკე მამულისა ამ 1896 წ. 140 მან.)

3) სახელმწიფო მამულებს.

უფრო დაწერილებით ცნობის შეტყობა შეიძლება ქალაქის გამგეობაში, სადაც ერთის თვის განმავლობაში განცხადების დებეკედდან გაზ. „კავკაზში“ მილებული იქნება თხოვნა იმ მემამულეთაგან, რომელნიც ასეთის განაწილებით კმაყოფილნი არ არიან.

ვადის ერთის თვის გასვლის შემდეგ ქალაქის გამგეობა განაწილებულს სიას წარუდგენს ქალაქის სამჭოს და აგრეთვე უძრავ-ქონებათა პატრონთა თხოვნას გადასახადის შესახებ და გამგეობის პასუხს. დამტკიცდება თუ არა განაწილებული სია სამჭოსაგან, ქალაქის გამგეობა დაუყოვნებლივ დაუფრიგებს უძრავ-ქონებათა პატრონებს ფურცელთ, რომელშიაც სამოლოოთ იქნება აღნიშნული, თუ რომელს ქონებას რა გადასახადი გაეწერა.

---


გურიის საეკლესიო-სამრევლოს ამხანაგობის „შუამავალი“-ს გამგეობა აცხადებს: ამხანაგობამ უკვე დაიწყო თავისი მოქმედება და ამიტომ თხოვს თავის წევრებს, რომლებსაც სრულიათ არ შემოუტანიათ საწევრო ფული, კეთილ ინებინ მისი შეტანა.

გამოვიდა და ისყიდება ქართულ წიგნების მაღაზიებში

„ქართული გეოგრაფიული ანბანი“

გამოცემული ს. ტ-ოვაშვილის მიერ.

ფასი ერთი შაური.

(3—3)


Доз. цензъ. Тифлисъ 25 Мая 1896 г. —Тип. М. П. Ротиніанца страсть, д. д. Ал-ковскаго Пл. пр., № 41.